

**BANSKOBYSŤRICKÝ
SAMOSPRÁVNY KRAJ**

HOREHRONSKÉ MÚZEUM

Námestie gen. M. R. Štefánika č. 47/55, 977 01 Brezno

SÚŤAŽNÉ ZADANIE

„Architektonická súťaž návrhov etnografickej expozície“

Architektonickú súťaž návrhov etnografickej expozície z verejných zdrojov podporil
Fond na podporu umenia a Banskobystrický samosprávny kraj.

OBSAH

1. Súčasný stav expozície Horehronského múzea
2. Cieľ
3. Propozície
4. Lokalita
5. Budova Horehronského múzea – roľnícko-remeselnícka usadlosť
6. Požiadavky na riešenie

1. SÚČASNÝ STAV EXPOZÍCIE HOREHRONSKÉHO MÚZEA

Horehronské múzeum so sídlom v Brezne je inštitúcia so šesťdesiat ročnou históriou. Zameriava sa na dokumentáciu a prezentáciu ľudovej kultúry horného Pohronia, regionálnu históriu a históriu mesta Brezno. Zberkový fond predstavuje viac ako 30 000 predmetov. Zastupujú zbernú oblasť súčasného okresu Brezno, čiastočne aj pôvodnú zbernú oblasť – bývalý okres Banská Bystrica.

Súčasná etnografická expozícia Horehronského múzea, tak ako aj sídlo múzea, je umiestnená v bývalej historickej radnici, situovanej v centre historického centra mesta Brezno. Samotný objekt je majetkom mesta a Horehronské múzeum v ňom sídli od roku 1965, päť rokov po založení múzea. Po personálnom zastabilizovaní a systematických akvizičných programoch v zbernej oblasti, ktorá predstavovala región od Telgártu až po Banskú Bystricu, nadobudlo koncom 70. rokov 20. st. dostatok zbierkových predmetov, aby zberkový fond a profil múzea predstavilo verejnosti stálou expozíciou.

Sprístupnením stálej etnografickej expozície „Život a kultúra ľudu na Horehroní“ si pripomenulo 20. výročie svojho založenia. Autorom scenára bol renomovaný etnograf PhDr. Ján Kantár, vo výtvarnej koncepcii troch autorov – Ing. arch. Jána Eichlera, fotografa Pavla Breiera a akad. maliara Zdenka Horeckého ju realizoval SFVU v Bratislave.

Architektonicko-výtvarné riešenie, orientované primárne na veľkú plagátovo stvárnenú fotografiu v duchu vtedajšej preferovanej názornej agitácie však neumožnilo časom dostatočne a primerane predstaviť pestrosť a stav zberkového fondu. Celková plocha expozície je 300 m² a tvorí ju 6 priechodných miestností, s inštaláciami tematiky tradičného odevu, spôsobu života, kľúčových zamestnaní, stravovania a zvykoslovia.

K určitej úprave došlo až v roku 2007, keď expozícia bola čiastočne doplnená a obsah expozície sa rozšíril o tematiku vybraných breznianskych remesiel. Od roku 1996 tvorí súčasť expozície aj monotematická časť „Odlesky kovu v histórii Pohronia“ akcentujúca produkcie zlievarne a smaltovne v Hronci. Bohatá zbierka textilu je odprezentovaná v expozícii od roku 2019 aj formou banerov a voľne inštalovaných figurín.

Vzhľadom k tomu, že majiteľ objektu dlhodobo uvažoval o adaptácii budovy radnice pre svoje účely a pravidelným predlžovaním nájomnej zmluvy nepotvrdil zámer ponechania objektu v nájme, etnografická expozícia nebola z dôvodu ohrozenia výpoveďou aktualizovaná, modernizovaná a dnes nespĺňa štandardy modernej expozície.

Realizácia novej etnografickej expozície, v nových priestoroch, je preto nevyhnutná. Pre tento účel ma Horehronské múzeum pripravenú projektovú dokumentáciu na adaptáciu objektu roľnícko-remeselníckej usadlosti na Rázusovej ulici 212/20 v Brezne, vo vlastníctve zriaďovateľa (Banskobystrický samosprávny kraj). V tejto národnej kultúrnej pamiatke, ktorej súčasťou je aj unikátna technická pamiatka (funkčná, zreštaurovaná a jediná svojho druhu na Slovensku) – mangel na konský pohon, plánuje múzeum zriadiť sídlo, vybudovať depozitáre a pracoviská a inštalovať novú etnografickú expozíciu.

2. CIEĽ

Cieľom projektu je v objekte roľnícko-remeselníckej usadlosti v Brezne vytvoriť modernú interaktívnu etnografickú expozíciu, venovanú životu a kultúre ľudí na Horehroní. K zámeru vytvoriť novú stálu expozíciu múzeum pristúpilo jednak z praktických dôvodov nakoľko hrozí, že po vypršaní nájomnej zmluvy ostane múzeum bez stálej etnografickej expozície a tiež z dôvodu odprezentovať bohatý zberkový fond.

3. PROPOZÍCIE

Na účel zriadenia modernej stálej expozície, ktorej finálna podoba vznikne na základe výsledku tzv. „malej“ verejnej architektonicko-umeleckej súťaže, overenej Slovenskou komorou architektov, vybralo múzeum miestnosti v severnom trakte objektu na 1.NP (ide o päť naväzujúcich miestností) a 2.NP (tri priechodzie miestnosti, zakončene otvoreným podkrovným priestorom so vstavanou galériou), na ktoré by plynule nadviazala možnosť prehliadky

mangľa a humna, kde je plánovaná voľná expozícia súvisiaca s pôdohospodárstvom a kovo a drevospracujúcimi remeslami na dvoch podlažiach - vid'. Súťažná pomôcka C_Projekt_rekonstrukcie_rolnickej_usadlosti.

Riešenie novej etnografickej expozície by malo pozostávať z niekoľkých tematických okruhov - vid'. Súťažná pomôcka D_Ideovy_zamer_+_koncept_etnografickej_expozície.

Samotnému návrhu v rámci architektonickej súťaže podliehajú priestory vyznačené v súťažnej pomôcke „C“ ako „riešené v rámci súťažného návrhu“, na základe ktorých bude vybraný víťazný návrh, ktorý bude v nadväzujúcej zákazke rozšírený o ďalšie priestory v zmysle týchto súťažných podmienok a súťažných pomôcok.

4. LOKALITA

Objekt Horehronského múzea – Roľnícko-remeselnícka usadlosť – sa nachádza v širšom centre mesta Brezna. Neďaleko sa nachádza historické centrum mesta – Námestie gen. M. R. Štefánika, zároveň je objekt situovaný v dosahu cyklotrasy vedúcej po nábřeží rieky Hron, v dosahu je aj autobusová zastávka medzimestskej a prímestskej dopravy.

5. OBJEKT HOREHRONSKÉHO MÚZEA – ROĽNÍCKO-REMESELNÍCKA USADLOSŤ

Samotný objekt plánovaného budúceho Horehronského múzea je historická budova, vyhlásená za národnú kultúrnu pamiatku (NKP). Objekt je dvojpodlažný s čiastočným podpivničením, vo dvore sa nachádza technická pamiatka – mangeľ na konský pohon, za ňou je situovaný objekt humna, ktorý vizuálne aj funkčne uzatvára celý objekt a vytvára vnútorný hospodársky dvor. V súčasnosti nie je objekt využívaný, nakoľko podlieha celkovej obnove v rámci ktorej vzniknú priestory pre celé zázemie prevádzky múzea, expozície, depozitáre, zázemie pre návštevníkov, vonkajšie výstavné priestory. Budova je prístupná z príľahlej komunikácie, do objektu sa vstupuje

priamo z Rázusovej ulice. Múzeum pravdepodobne nebude vybavené výťahom a pre komplikované vnútorné usporiadanie priestorov nebude bezbariérové.

Priestory, ktoré sú predmetom riešenia súťažného zadania, sa nachádzajú v severnom trakte, po vstupe do podbránia po pravej ruke, pokračujúc do dvora, orientované sú z časti do ulice Rázusová, z časti do dvora. V južnom trakte sa nachádzajú priestory navrhované pre prevádzku múzea, recepcia, kancelárie a denná miestnosť pre

zamestnancov múzea, ktoré nie sú predmetom riešenia tejto súťaže. Priestory 2. NP prekrývajúce tieto priestory sú určené pre expozíciu múzea. Ďalej do dvora sa nachádzajú priestory depozitárov, technickej pamiatky – mangľa, ktoré nie sú predmetom riešenia tejto súťaže, a objektu humna, v ktorom sa budú prezentovať nadrozmerne predmety.

6. POŽIADAVKY NA RIEŠENIE

Nosnou myšlienkou expozície by mala byť idea „zážitku prezentovaného a v prezentovanom“.

Cieľom hlavnej myšlienky je sprostredkovanie zážitku z poznania a prijímania informácií poskytnutých múzejným priestorom v podobe vyváženého pomeru prezentácie zbierkových predmetov ako hlavných nositeľov informácií a využitia moderných technológií, pri akceptovaní nasledovných požiadaviek:

- zladíť vizuálnu hodnotu trojrozmerných zbierkových predmetov s textovým, či obrazovým materiálom na danú tému, možnosť voľby ich prezentácie (tlačaná forma, technická forma);
- upriamiť pozornosť na výrobu negatívnej modrotlače v objekte (archeologickým výskumom odkryté pozostatky remesla - kíp/nádob na farbenie plátna), ale zároveň vyvážene prezentovať komplexnú etnografickú expozíciu;
- nezakladať expozíciu na technológiách, ale použiť technológie cielene (svetelná, audio, video technika), aby podporili viaceré možnosti prezentácie trojrozmerných zbierkových predmetov ako nosných prvkov a ich interpretácie;
- zakomponovať hmatové ako aj vizuálne vnemy, vniesť hravý prvok do prezentácie predmetov
- návrh spracovať s výhľadom na možnosť (v rámci nadväzujúcej zákazky) odprezentovať celý objekt, zachovaný dodnes vo svojom pôvodnom členení, ako nositeľa informácií o spôsobe života starých Brežňanov s dôrazom na ich orientáciu na pôdu a na zachovanie mangľa ako prvku remeselnej činnosti a poskytovania doplnkovej služby (výroba modrotlače a mangľovania plátna).

Priestorové a materiálové požiadavky – návrh expozície

požaduje sa:

- Vytvorenie reprezentatívneho priestoru, ktorý bude atraktívny pre návštevníka nielen svojim obsahom ale aj prevedením;

- Udržiavať atraktivitu možnosťou parciálnej aktualizácie prezentačných prvkov (výmena zbierkových predmetov, audioaktualizácie)
- Pri koncipovaní priestoru sa odporúča pridržovať súťažnej pomôcky D_Ideovy_zamer_etnografickej_expozície_HMB;
- Materialita expozície je na zväžení účastníka, požaduje sa kvalitné prevedenie detailov a práca s materiálom;
- Preriešenie povrchov podláh a stien a iných zariaďovacích prvkov v riešenom priestore;
- Návrh výstavníckych - prezentačných riešení a ich rozmiestnenie v priestore je na zväžení uchádzačov, (viď. Súťažná pomôcka – D);
- Nakoľko sa počíta s umiestnením stálej expozície nepožaduje sa riešiť výtvarnícky systém tak, aby bol rýchlo demontovateľný kvôli inému využitiu priestorov, priestor je vyčlenený výlučne pre účely expozície, výnimkou je len prednášková miestnosť;
- Inovatívny prístup k prevedeniu expozície je vítaný.

Digitálne médiá

- Musí byť zvládnuté technické riešenie návrhu expozície, zakomponovanie multimedialných zariadení, SMART riešení a inovatívnych prvkov v zmysle ideového zámeru častí expozície;
- Požaduje sa od účastníkov, aby bolo v návrhu jasne prezentované technologické riešenie výstavy.

Osvetlenie

- Požaduje sa, aby osvetlenie/zatienenie expozície bolo adekvátne k použitým technológiám, ktoré budú navrhnuté;
- Osvetlenie/zatienenie by nemalo pôsobiť v priestore rušivo a voči iným priestorovým riešeniam expozície agresívne;
- Spôsob osvetlenia/zatienenia expozície by nemal narušiť orientáciu v priestore a bezpečnosť u návštevníkov.

Všeobecne

- V návrhu by malo byť predložené typologické, materiálové, farebné riešenie všetkých prvkov mobiliáru expozície a ich napojení v celom riešenom priestore s dôrazom na užívateľnosť.
- Expozícia/časť expozície a povrchy expozície by mali byť riešené aj pre nevidiacich a slabozrakých a ľudí s obmedzenou schopnosťou pohybu.
- Návrh musí spĺňať kritéria na estetiku, jasnú orientáciu a bezpečnosť.
- Návrh expozície by mal akceptovať ideový zámer návrhu expozície, prípadný odklon je dôležité zdôvodniť.
- Dôležité je dodržiavanie bezpečnostných kritérií pohybu v priestore a technickú realizovateľnosť návrhu.